

Remissvar över betänkandet *Narkotikautredningen - Vi kan bättre!* *Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62)*

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte, har av regeringen anmodats yttra sig över betänkandet *Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus* (SOU 2023:62).

Betänkandet innehåller förslag om hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Forte anser att det generellt är en gedigen och väl genomförd utredning. Remissyttrandet avser dock de förslag som berör Fortes verksamhet och inte utredningen i sin helhet.

Utredningen lämnar tre förslag som har direkt beröring på Fortes verksamhet. Forte ser i stora drag positivt på dessa tre förslag:

27.3.1 Ett nationellt forskningscentrum för skadligt bruk eller beroende ska inrättas

Förslag: Regeringen ska uppdra åt Forte att i dialog med andra relevanta myndigheter utreda hur ett nationellt forskningscentrum, som en brygga mellan akademisk forskning och praktik, kan inrättas för prevention, vård, stöd och skadereducering inom ANDTS-området. (s. 831)

27.3.2 Forskningsutlysningar inom ANDTS-området ska fortsätta, med ytterligare fokus på narkotika, och anslagsnivån ska höjas

Förslag: Regeringen ska ge Forte i uppdrag att utreda och föreslå en rimlig nivå på statlig forskningsfinansiering inom ANDTS-området för att gradvis närma sig en nivå för ändamålet i paritet med jämförbara OECD30-länder. (s. 834)

27.3.3 Forte ska få i uppdrag att utreda behovet av en tvärvetenskaplig forskarskola

Förslag: Regeringen ska ge Forte i uppdrag att utreda förutsättningar för att inrätta en tvärvetenskaplig nationell forskarskola. En forskarskola för tvärvetenskaplig kunskapsutveckling inom prevention, beroendevård och skadereducering skulle behöva drivas av flera lärosäten i samverkan och skulle erbjuda både doktorandutbildning och efterföljande utbildning. (s. 837)

I Fortes uppdrag ingår bland annat att utreda vilka forskningsbehov som är angelägna inom myndighetens verksamhetsområde, redovisa resultaten av dessa utredningar samt ta initiativ till och främja den forskning som behövs för att tillgodose sådana behov. Av

Fortes instruktion framgår särskilt att myndigheten ska samordna forskning om socialvetenskaplig alkohol- och narkotikaforskning. Förslagen ligger på så vis i linje med Fortes ansvarsområden och uppdrag.

Forte ser i stora drag positivt på de tre utredningsförslagen ovan men vill understryka vikten av att uppdragen, om de ges till Forte, blir brett formulerade och åtföljs av särskild finansiering.

Gällande det föreslagna uppdraget om att utreda hur ett nationellt forskningscentrum (27.3.1) kan inrättas anser Forte att det är av vikt att det i så fall bör ingå att även utreda om ett forskningscentrum är det mest ändamålsenliga alternativet och huruvida ett sådant skulle generera ett mervärde utöver forskning, såsom nyttiggörande av forskning eller dyl.

Gällande det föreslagna uppdraget om att utreda och föreslå en rimlig nivå på statlig forskningsfinansiering inom ANDTS-området (27.3.2) bör det ingå att även utreda vad som kan utgöra en rimlig nivå och vilka jämförelsepunkter som är lämpliga.

Gällande det föreslagna uppdraget om att utreda behovet av en tvärvetenskaplig forskarskola (27.3.3) ser Forte utmaningar i att upprätta fullskaliga forskarskolor. Till exempel är begreppet forskarskola inte entydigt och de organisatoriska förutsättningarna för att driva sådana är inte helt okomplicerade att åstadkomma. Uppdraget behöver därför inkludera möjligheten att utreda olika alternativa lösningar.

Utredningen lämnar också förslag med direkt beröring på Socialstyrelsens verksamhet och delvis beröring på Fortes:

27.2.1 Socialstyrelsens ansvar för uppföljning, analys och kunskap om stöd, vård och skadereducering ska förtydligas

Förslag: Regeringen ska komplettera 2 § i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen med följande:

Socialstyrelsen har ett samlat ansvar, sektorsansvar, för genomförande av de nationella ANDTS-målen (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar) om vård, stöd och skadereducering med anknytning till Socialstyrelsens verksamhetsområde.¹⁵ Socialstyrelsen ska inom ramen för detta ansvar följa, analysera och rapportera om insatser och utfall i hälso- och sjukvård och socialtjänst avseende skadligt bruk eller beroende. Vidare ska myndigheten vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda aktörer. Myndigheten kan också initiera forskning av relevans för att kunna utföra sitt uppdrag (s. 819).

Förslaget innebär att Socialstyrelsen bör kunna påtala forskningsbehov för forskningsfinansiärer och själv initiera forskningsprojekt och forskarnätverk. För att möjliggöra detta föreslår utredningen att Socialstyrelsens instruktion förändras så att det blir möjligt för myndigheten att fördela medel till narkotikaspecifik forskning av policyrelevans, som ett komplement till men inte i stället för annan forskningsfinansiering. Vidare skriver utredningen att Socialstyrelsen med fördel skulle kunna samverka med Forte när det gäller sådan forskningsfinansiering (s. 827–828).

Forte ser i huvudsak positivt på förslaget (27.2.1) om att Socialstyrelsen ska kunna initiera forskning, vilket förhoppningsvis stärker möjligheterna att finansiera samhällsrelevant narkotikaforskning. För att Forte ska ställa sig helt bakom utredningens förslag (27.2.1) bör sådan utlysning av forskning alltid ske i samverkan med Forte. Precis som utredningen påpekar har Forte välutvecklade processer för att bedöma forskningsansökningar samt fördela forskningsmedel, medan Socialstyrelsen har kompetens om sakområdet och egen analyskapacitet. Därför vill Forte understryka vikten av samverkan mellan Socialstyrelsen och Forte, inte minst för att främja forskning av god vetenskaplig kvalitet och för att säkra en effektiv och rättssäker ansökningsprocess. Forte har goda erfarenheter av samverkan med Försäkringskassan där en gemensam utlysning genomfördes på området psykisk hälsa och där Forte ansvarade för utlysningens beredningsprocess. Ytterligare en anledning till samarbete vore att kunna möjliggöra ännu starkare kopplingar mellan forskningsprojekt och andra verksamhetsnära aktiviteter som Forte i regel inte finansierar och därmed skapa större genomslag och bättre förutsättningar för nyttiggörande av forskning.

I detta ärende har generaldirektör Jonas Björck fattat beslut efter föredragning av forskningssekreterare Nadja Fagrell Trygg i samråd med huvudsekreterare Olle Lundberg och avdelningschef Mats Nilsson.

Jonas Björck
Generaldirektör